

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidákra postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczna-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadása
 vagy megőrszése nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Szemle a letarlott mezőkön.

A földmivvelésügyi miniszternek a terméseredményét ismertető legutóbbi jelentése nem sok vigasztalót hozott az ország népének. Amíg a kalászosokból meglehetősen volt a termésünk, addig a burgonyából 9 millió métermázsával, a kukoricából pedig 14 millió métermázsával fog kevesebb teremni az idén, mint tavaly termett. A többi termékek is talán az egyetlen szőlőt kivéve, melyből közepes termést várnak, kivétel nélkül gyengén állanak. Takarmány is kevesebb lesz, végeredményben tehát jó gabonatermés dacára, ha nem is inségnek, de mindenestre siralmas télnek nézünk elébe és a drágaság, ez az untalan nyakunkon ülő rém, az idén talán még a tavalyinál is jobban fog folytatni.

A letarlott mezők tehát nem valami vigasztaló kilátást nyújtanak. A takarmánynövények hiánya veszedelem a gazdákra nézve, mert hiszen ha piacra nem is dobja az állatokat, azok a siralmas koszon lefogynak s végeredményében a hus mégis csak elvész a fogyasztóra nézve. A takarmányhiány ideig-óráig csökkentheti a hus árakat, de amint a gyakorlat mutatja, az olcsóbbodás után annál nagyobb erővel lép fel a drágaság.

Az a kérdés már most, vajjon vannak-e eszközök, amikkel a már is fenyegető veszedelem nagyságát csökkenteni lehetne? Igenis vannak. Védekezhetik a bajok ellen maga a gazda is, de még inkább maga a togyasztó. A gazdára nézve talán már késő a védekezés, mert hiszen most már hasztalan hívjuk fel a gazdanép figyelmét a kiaknázatlan hegyi, havasi legelőkre, ezekre régebben kellett volna gondolni. A gazdákra nézve más orvosszer nincsen, mint amit Németország és Ausztria már is használatba vett. Ebben a két országban a takarmánybeszerzés megkönnyítésére leszállították a takarmányszállítási tarifákat. Ilyen tarifa mérséklés volt már Magyarországon is. Az idén szinte elvártuk volna, hogy amikor a kormány hirül adja a kedvezőtlen takarmány termésre vonatkozó hiteit, a hiradást nyomon fogja követni a tarifák mérséklésére vonatkozó intézkedés. Ugy látszik azonban, hogy ez késni fog egész addig, míg csak a gazdaközönség egy-

hangu követelése nem fogja a kormányt cselekvésre ösztönözni.

Lássuk azonban, mivel lehetne segíteni az előreláthatólag fokozódó drágaságon a fogyasztóknak? Az első és kétségtelenül legjobb orvosszer, ha a fogyasztó közönség iparkodik minél közvetlenebb kapcsolatot létrehozni a termelőkkel. Szervezkedniök kell a fogyasztóknak s meg kell teremteniök minden városban, minden faluban azokat a szervezeteket, amelyek a közlelmezést olcsóbbá teszik, a fogyasztási cikkek beszerzését megkönnyítik. Itt kizárólag a fogyasztási szövetkezetekre gondolunk, amelyek már is nagyszámban vannak az országban, de amelyek szaporodása még sem felel meg a fogyasztó közönség igényeinek.

A fogyasztási szövetkezeteknek ma is még sok az ellensége. Ánde az ellenségeskedésnek kizárólagos oka az önzés. A mértéktelenül felszaporodott közvetítők hada félti a kenyérét a szövetkezetektől, a létjogosultság nélküli kereskedelem, amely a mostoha termései viszonyokon kívül legeslegfőbb oka volt és lesz mindig a drágaságnak.

A drágaság ellensúlyozására olyan terrorisztikus intézkedések, mint amilyenekről a nyugati államok egynémely városából hallunk hírt, ahol is a háziaszonyok erőszakkal, ököllel akarják az élelmiszerek árát leszorítani, már csak azért sem célravezetők, mert az akció előbb utóbb megteremti a reakciót. Hiába esküszik össze egy-egy falu vagy város valamennyi gazdasszonya, hogy nem ad több pénzt a csirkéért vagy vajért, az éhes gyomor előbb utóbb kapitulációra készíti őket.

Az egyedüli módja a drágaság csökkentésének a termelési költségek apasztása, vagy pedig a közvetítői haszon megszüntetése. Amott a termelőkre vár a feladat. A szövetkezés ezen a téren is csodás eredményeket szül. A fogyasztók szövetkezése viszont előbb-utóbb kiküszöböli a felesleges közvetítőket és a közvetítői hasznot felosztja a fogyasztó és termelő között.

A képviselőház ülése. Kabos Ferenc egyegyed 11 órakor nyitja meg az ülést. Jelenti, hogy a kolozsvári EMKE ünnepélyen Berzeviczy Albert elnök vezette a képviselőház

küldöttségét. A budavári kornázó templomban Erzsébet királyné emlékére ma tartott misén szintén Berzeviczy Albert képviselte a Házat. Bemutatja Arad, Brassó, Nagyküküllő, Torontái vármegyék feliratát az obstrukció ellen és a székeslőváros feliratát a sajtótörvény módosítása érdekében.

Rák Endre a kérvények hovautalása tekintetében az elnöki indítvánnyal szemben ellenindítványt tesz.

Sorra kerülnek a mára halasztott névszerinti szavazások.

A következő ülés napirendjének megállapítása után, elnök az ülést 2 óra előtt bezárta.

A debreceni népgyűlés. A civis városban vasárnap Justhék és Bokányiék népgyűlést rendeztek a véderőjavaslatok ellen és az általános, egyöntű és titkos választójog mellett. A népgyűlésen megjelent a gyengélkedő Justh Gyula helyett gróf *Batthyány* Tivadár, *Eszterházy* Mihály gróf, *Lovássy* Márton, *Vertán* Endre, *Bakonyi* Samu, *Tüdő* János, függetlenségi képviselők, *Ormos* Ede a szocialista-párt küldöttje, *Fászi* Oszkár stb. A népgyűlésen, amelyen több ezer ember jelent meg, gróf *Batthyány* kifejtette, hogy a kibontakozás egyetlen útja: a választójogi reform megalkotása. Utána *Ormos* Ede, *Bakonyi* Samu és *Tüdő* János beszéltek az obstrukció jogosultságáról és *B. Schwimmer* Róza a nők választó jogáról. Végül határozati javaslatot fogadtak el, melyben az ellenzék harci modorát helyeslik és követelik, hogy a kormány a véderőjavaslatokat vonja vissza és terjessze elő a választójogi javaslatokat.

Változások az osztrák kormányban.

Báró *Gautsch* osztrák miniszterelnöknek mind- eddig nem sikerült nyélbeütni a cseh-német kiegyezést. Miután már nem volt reménye arra, hogy az őszi Reichsrat munkaképes lesz, elhatározta, hogy rekonstruálni fogja kabinetjét. Az új kormányt, mely németekből, csehekéből és lengyelekből fog állani már legközelebb kinevezi a király. A mai kabinetből a miniszterelnökön kívül csak gróf *Stürgkh* és *Hohenbörger* marad, az előbbi belügyminiszter lesz, az utóbbi továbbra is az igazságügyi tárcát tartja meg. Valószínűleg megmarad még *Zalesky* lovag, a mostani tárcanélküli lengyel miniszter, aki azonban vasuti miniszter lesz. A cseh pártok vezére, *Fiedler* képviselő, kereskedelmi miniszter lesz, a közoktatásügyi tárcát is cseh ember kapja meg: *Kanera* osztálytörnök. A koalíciós kabinetből teljesen hiányozni fognak a keresztényszocialisták.

Felülmulhatatlanok

tartásában a
 Moskovits-féle

anatómiai gyermekcipők.

Elárusítás: Gyári fióküzletben Kosuth Lajos-utca 5. szám.
 TELEFONSZÁM: 834.

és a Fő-u. fiókban ideiglenesen szeptember 10-ig Rákóczi-út 5. sz. alatt Weiszlovits-házban, Huzella M. üzletével szemben.
 TELEFONSZÁM: 687.

TELEFONSZÁM: 687.

A felvidéki nagygyakorlatok.

A nagyváradai honvédezredet megdicsérték.

Felső Magyarországon most kezdődnek a nagygyakorlatok, melyeknél az a föltevés, hogy Galiciából betör az ellenség — s hogy ki az az ellenség, azt nem kell kérdezni — Magyarországra s ezt a betörést kell megakadályozni.

A gyakorlatokon a király, előrehaladt korára való tekintettel, nem vesz részt; helyette a katonai legfőbb irányítást *Ferenc Ferdinánd* trónörökös végzi, míg a reprezentálás feladata *Lipót Szalvátor* főhercegre hárul.

A nagygyakorlatok előtt már rebesztették, hogy a nagyváradai 4. honvédegyezred is részt fog venni a felvidéki gyakorlatokon. Ez annyival feltűnőbb volt, mert a 40. gyaloghadosztály, melyhez a nagyváradai honvédezred is tartozik, a budapesti IV. hadtesthez lévén beosztva, nem az északi, hanem a déli harctér felé van szánva. Erért vált például a két év előtti háborús hírek alkalmával a 4. honvédezred is azok közt, melyeknek első vonalban kellett volna a szerbekkel golyót váltani.

Az idén a nagyváradai honvédeknek alaposan kijutott az utazásból. Előbb Belényes vidékén gyakorlatoztak, innen előrendelték őket Debrecenbe, ahonnan a 3. ezreddel együtt dandár kötelékben Püspökhatvanba mentek. Itt különösen kitűntették magukat honvédeink; *Perneczky* Jenő ezredparancsnok vezetése alatt nehéz terepen nagy könnyűséggel oldották meg feladataikat s a gyakorlatok vezetőségének legteljesebb elismerését vívták ki.

Püspökhatvanból most egyszerre az északi határra rendelték honvédeinket. Azt akarják ugyanis kipróbálni, mennyi idő alatt lehet az ország közepéből egy hadosztályt vasuton a határra vetni s erre a kísérletre a 40. gyaloghadosztályt szemelték ki, melyhez házi honvédezedünk is tartozik. Egy fél hadi létszámon lévő gyaloghadosztály, 4 gyalogezered, megfelelő lovassággal és tüzérséggel ellátva, tehát körülbelül 12,000 ember robog egymás után indított vonatokon a határ felé s a mi szintén nem csekélység: majdnem meglepetésszerűen jött parancsra.

Ferenc Ferdinánd trónörökös tegnap este 8 óra 55 perckor indult Bécsből és ma reggel 8 óra 40 perckor érkezik Bártfára, ahonnan automobilon megy Felsővízközre. A trónörökös a Szepesházy-kastélyban fog lakni.

Lipót Szalvátor királyi herceg pedig délután 3 óra 57 perckor utazott Bécsből a nagyváró hadgyakorlatok terepére. A királyi herceg éjjel érkezett Bártfára, ahonnan automobilon megy Felsővízközre. Ugyanazzal a vonattal érkeznek meg a katonai attasék és a többi idegen katonatiszt. Lipót Szalvátor királyi herceg a hadgyakorlatok felsővízközi vendégszállásán a királyt fogja képviselni. E hó 15-én este tíz órakor Lipót Szalvátor királyi herceg ismét elutazik Bártfáról.

Az 1912. évi virilisek.

Az igazoló választmány ülése.

Nagyvárad város igazoló választmánya tegnap délelőtt tartotta ülését, amelyen összeállították az 1912. évi Nagyvárad város legtöbb adót fizetőinek névjegyzékét.

Első sorban bíráló alá vették a beadott felszólamlásokat s azok kérvényét, akik oklevél vagy kamarai tagság révén adójuk kétszeres számítását kérték.

Az ülésen Frankó Endre elnökölt. Ott voltak: dr. Molnár Imre, dr. Adorján Emi, dr. Medvigy Gábor, dr. Stokker József, Szokoly Tamás, Heringh Sándor.

A megállapított névjegyzék a következő:

1. Weiszlovits Emil 761696, Weiszlovits Gyula 761696, dr. Moskovits József 658614, Moskovits Miksa mérnök 653482, Oláh Ferenc 601434, dr. Popper Akos 578752, dr. Váradi Ödön 558614, dr. Kenéz-Kurländer Ede 553142, Diósi Lajos 543418, Grósz Sándor 506818 K.

11. Dr. Lóbl László 505198, Reisinger József 487224, dr. Friedländer Sámuel 460442, dr. Adorján Armin 459294, Bognár Sándor 426418, Rimanóczy Kálmán 426002, Breider Armin 393968, Fábry József 383399, gróf Széchényi Miklós 383334, dr. Blayer Endre 381360 K.

21. Dr. Moskovits Miklós 376536, dr. Munk Béla 376346, Incze Lipót 373668, Teszler Simon 366373, dr. Weimann Jenő 343848, Hltyk Endre 338724, Moskovits Adolf 337212, Deutsch K. I. 334015, Ullmann Sándor 332440, ifj. Moskovits Mór 324669 K.

31. Moskovits Miksa 32130, dr. Hoványi Géza 299994 ifj. Ullmann Izidor 299504, dr. Bárdos Imre 290434, Guttman József 273921, Lövinger József 269638, Moskovits Farkas 265568, Justh Károly 257072, dr. Várnai Ferenc 255626, Rádi Ödön 255440.

41. Weinberger Lajos 253866, Frankó Endre 252260, dr. Sebő Mihály 250612, Rimanóczy Béla 244908, Aufrecht Mór 244894, Huzella Gyula 244756, Ternyei Antal 234964, Oláry Gyula 239471, dr. Perczel Adolf 238092, dr. Mihelfi Lajos 237556.

51. Moskovits Barna 235476, Kiss Károly 228370, Rendes Vilmos 228074, Incze Lajos 228638, Fleischacker Gyula 224111, dr. Olasz Béla 222889, Farkas Izidor 221020, Fodor Izsó 220614, károly Szentkereszt Zsigmond 219930, dr. Adorján Emi 212826.

61. Farkas József 211919, Harmathy Károly 210630, Róthbarth Bernát 206410, id. Moskovits Mór 203310, dr. Hoványi Gyula 188798, Medvigy Mihály 188620, Brüder Jenő 187222, Kepes Ignác 182764, Andoróczy Gusztáv 181875, Schwartz Hermann 177931.

71. Jungreis Ignác 171882, Goldstein Salamon 171168 ifj. Popper József 169826, Berkes Bertalan 167963.

75. Kohn Dávid 165176 kor.

A névsorban új virilisek gróf Széchényi Miklós püspök, dr. Blayer Endre ügyvéd, Farkas József kertész, Justh Károly takarékpénztári könyvvezető, Reisinger József építész, Sebő Mihály ügyvéd, dr. Perczel Adolf ügyvéd.

A folyó évi virilisek közül kimaradtak: Demetrovics Elek, Kertész Ferenc, Kepes Ignác, Leitner Márton, Levitner Miksa, Löwi

Mór, Molnár Henrik, Nyiry Béla, Schwarcz Hermann és Wallerstein Ferenc.

A most összeállított névsor azonban még korántsem végleges, mert többen lemondanak virilisi jogukról, mivel már mint választottak, tagjai nagyvárad város törvényhatóságának, egyesek pedig Biharvármegyénél gyakorolják virilisi jogukat.

Enhez képest állapítják meg véglegesen a legtöbb adót fizetők névjegyzékét.

A katolikus autonomia A Magyar Kurir megbízható forrásból értesül, hogy a katolikus autonomia vittek óta húzódozó ügye döntő fordulathoz jutott. Gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter elkészítette a katolikus autonómiáról szóló törvényjavaslatot, amely a minisztertanács által elfogadott végleges elődöntő szövegében már a törvényhozás elé való terjesztésre kész alakban fekszik a kultuszminiszteriumban. A parlamenti viszonyoktól függ, hogy mikor nyújthatja be a miniszter a javaslatot és mikor tárgyalhatja a képviselőház.

Dr. Márkus László beszámolója. A margitai kerület agilis képviselője, aki másfél évi képviselősége alatt a kerület teljes szimpátiáját és bizalmát megnyerte, e hó 17-én vasárnap délelőtt beszámolót tart a kerület székhelyén Margitán. A beszámolóra most folynak az előkészületek a kerületben. A beszámoló az egész kerületből küldöttségileg jelennek meg a községek. Hallomásunk szerint Márkust több képviselőtárs is elkíséri beszámolójára.

Czipő, kalap, harisnya és fehérnemű
legjobban és legolcsóbban
REICHARD áruháza
cézgnél, Fő-utca szerezhető be.
Gymnasium, Reál és Polgári
iskolai diák sapkák.
TORNA CZIPŐK. 115

Hölgyeim!
Kelim, gobelin és
Smyerna ujdonsága-
imra felhivom figyel-
müket. Okvetlen néz-
:: zék meg. ::
TÁTRAY GUSZTÁV
Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

Első! Nagyváradai Selejtes Cipőáruházban
mindennemű gyermek-, női- és férficipők igen olcsó árban
vásárolhatók!
Belvárosi Takarékpénztár épületében. Bacs-palota Széchényi-tér 2. szám.

Német katolikus seregszemle.

Írta: Kresznerics Gy. Ferenc, a „Debreceni kath. népszövetség” igazgatója.

II.

Munkásgyűlés és munkás felvonulás.

A tapsvihar még tartott, mikor Seiben-Deidesheim tartománygyűlési képviselő lépett a szónoki emelvényre, ki a hallgatóság szívélyes üdvözlése után így beszél: Katolikusoknak nevezzük magunkat, mert hitünk azon katolikus egyház erős alapzatán nyugszik, mely büszkeségünk, mert megjelenése a világtörténelem legnagyobb szerű eseménye, mert a leg-erősebb szociális mű, mely előtt a földteke összes népei leborulnak. Mindennek tudatában csak büszkeséggel mondjuk magunkat katolikusoknak s büszkeségünk csak fokozódik, látva, mennyire gyalázzák és dobálják meg sárral úgy magát az egyházat, mint annak szolgáit. Az ellenünk vezetett harcot csak úgy lehetünk képesek leverni, ha főszereljük magunkat a modern kor összes küzdő seregszámával, melyet nagy és erős szervezeteinkben találjuk föl, miért is karoljuk föl a *népszövetséget*, iratkozzunk be valamennyien, a tevékeny és erőteljes munkából vegyük ki részünket, ne tétlenkedésben töltsük időnket és ne a jószágos Istentől, no meg királyi járásbíróstól kérjük védelmünket s ügyünk jobbrafordulását, hanem magunk fogjunk munkába. Ne engedjük magunkat holmi csodadoktorok és kuruzslók által elcsábítani, kik a gyógyítás ürve alatt hitünket akarják szívükből kitépni és fantáziáikat holmi szemfényvesztés maszlagokkal megtéveszteni. Csábítások nálunk süket fülekre találnak. Ahol katolikus emberek találkoznak össze, ott államhü emberek gyülekeztek egybe, kik hazájokért rajonganak, kik nagy és hatalmasnak szeretnék látni nemzetüket és mert ez erős vágyok, mély keresztény alapokra szeretnék azt fektetni. Ily meggyőződés mellett kétszeres fájdalommal kell látnunk, mint dolgozik ezer, meg ezer erő a keresztény vallás és keresztény erkölcs lerombolásán s az eredményt, mire vezet ez az aljas munka, ékesen mutatja ama országok helyzete és állapota, kik eleddig a katolikus élet ékességei valának. Vessünk egy pillantást Portugáliára, vagy a szabad államok közül Franciaországra, mely már 40 év óta köztársaság s még mindig nem lett eléggé eszes, ezekben az országokban rekedtté ordították magokat a három hangzatos jelszó hirdetésével: „szabadság, egyenlőség és testvériség!” és mit tudniak fölmutatni, mily népmutó munkát végeztek ezek a jómadarak? Tomboltak dühökben, szerzetesek és apácák ellen, kereszt és kereszténység ellen és a mi mélyen tisztelt német sajtónk? Nem talált egy megvetendő szót eme gonosz eljárással szemben — mosolygott, nem tapsolt és pokoli örömmel leste az órát, mikor nálunk hasonló „szabadságmű” alkotásába kezdenek. (Egy pillanatra Magyarországon képzeltem magamat!) Nem hatást hajhászó tulzást mondok, ha kijelentem, hogy a rombolás és harag szelleme nálunk is egybefogott s egy utolsó rohamot készül intézni minden iránt, ami vallásra, kereszténységre és katolicizmusra vonatkozik. E rohamnak egy erős, megdönthetetlen gát és töltés áll ellen és ez ti vagyatok, ti a munka barátai és testvérei. Reátok néz, reátok támaszkodik, bennetek bizik a mi szeretett anyánk, a katolikus szentegyház. Ha a küllelenség ellen a haza sorompóba szólít, ha az egyház legmagasztosabb életideáink védelmére hi, — ott leszünk a tett mezején, harcra készen, teli lelkesedéssel s mikor a harci harcsona megszólal, megvillognak fegyvereink s közdelembe sietünk e kiáltással: „Isten segélyével király, egyház és hazáért!” Óriási tapsvihar és egy háromszoros, a lelkesedés tüze által mélyen áthatott „Hoch” kiáltással a pápára fejeződött be a szépen sikerült munkásgyűlés.

Közel nyolcra járt az idő, mikor a népgyűlés véget ért. Nagy erőmegfeszítéssel fogtak hozzá a „Stadthalle” átalakításához, mert itt nyolckor kezdetét vette a hagyományos „Beg-rüssungsfest” (Ismerkedő est.)

Az ünnepi induló után dr Schmidt mainzi ügyvéd, a gyűlés előkészítője mondott hatalmas beszédet a nagy termet teljesen megtöltött közönségnek. Mint minden gyűlés, úgy ez estély is „Dicsértessék a Jézus Krisztus” köszöntéssel lett megnyitva. Beszédének bevezető részében megemlíti, hogy most ötödször tartják a kongresszust Mainz-ban. Először 1848-ban, majd 1851, 1871, 1892 és 1911-ben. Párhuzamba állítja az egyes nagygyűléseket s kimutatja, míg 1848-ban 200 állandó taggal rendelkeztek addig 1892-ben már 1200 és a beléptidijából befolyt összeg meghaladja a tizenegyezer márkát, míg ma az állandó tagok száma 5300 a budget pedig közel 100.000 márka. Mily óriási és gyors haladás! Magyar ember előtt ismeretlen az állandótag jelentősége, miért is szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a németek a nagygyűlések költségeinek fedezésére állandótagságot kreáltak. Állandótag lehet mindenki, ki ebbeli szándékát az előkészítő bizottságnak bejelenti s azoknak minden évben megküldik a 750 márkás részvételi jegyet, melyet köteles kiváltani.

E kitérés után menjünk vissza dr Schmidt-hez és hallgassuk, mit mond beszédének további részében. Nehéz és komoly időket élünk — folytatja. Az egész földteken, még a mi hazánkban is nagy szellemi harc folyik, mely az eszmék tisztázását fogja eredményezni. A harc az egész keresztény világnézeteiért folyik; itt kereszténység ott pogányság!

Ebben a pontban a pozitív keresztény hit talaján állóknak össze kell fogni. Ami a keresztény vallásokat egymástól elkülöníti, magától éltetődik, hogy az mindkét részen el nem mosódik, de az ami bennünket keresztényeket egyesít arról nem akarunk megfeledkezni, azt mindenkor szemünk előtt fogjuk tartani. Polgártársaink vallási meggyőződését tiszteletben tartva, a vallások egymás melletti békés összműködésében és a közös ellenség ellen folytatott közös harcban látjuk a győzelem biztos zálogát!

Aki egyházunk létezését, aki ama tény, hogy élünk és dolgozunk le nem tagadja, ismeri, ki nem minősíti beteges kórnak, hogy hitünket igaznak tartjuk és megvalljuk, bátran résztvehet tárgyalásainkon, anélkül, hogy saját vallási meggyőződésén a legkisebb sérelem is esnék. *Mi más meggyőződését tiszteletben tartjuk, de megkivánjuk, hogy a magunk meggyőződése épp oly tiszteletben tartassék és elismeressék.* Örvendünk és hálás szívvel vesszük tudomásul, ha a fejedelmek a keresztény világnézet, megvállásával a népnek jó példával járnak elől. Ujjongva fogadtuk császárunknak a keresztény világnézet és saját egyháza mellett ismételtén tett ünnepélyes hitvallását, *de épp oly joggal követeljük, hogy az egyik katolikus királyi ház főnséges sarja által történt hasonló ünnepélyes nyilatkozatot épp oly általánosan és minden fönttartás nélkül ismerjék el, mint azt teljes meggyőződéssel mi cselekedtük a császár nyilatkozatával.* (Itt célzás történik a bajor trónörökösnek azon nyilatkozatára, hogy „szerecsésnek érzi magát, hogy katolikusnak született”, melyet a protestánsok nem fogadtak teljes objektivitással.)

Utóbbi időben megkísérelték az általunk hirdetett elvek miatt szemrehányást tenni és azok helyességét kétségbe vonni. Ez azonban nem okoz zavart! Mi német katolikusok papjainkkal összetartva, püspökeink vezetésével a legszorosabb kapcsolatban és változhatatlan hűséggel állunk szentséges atyánk mellett. Így volt ez a múltban s így lesz ez, ha Isten akarja Németország területén a jövőben is. Nem engedjük magunkat félrevezetni holmi avatatlan kritikusok által, kiknek tanításai rendszerint a szolgálathoz és bukáshoz vezetnek, de sohasem a győzelemhez és jóléthez.

Egy készülődő, sőt részben már fönnálló széthuzásról suttognak. Ugylátszik a „próféták” megfeledeztek arról, hogy a katolikusok között vallási dolgokban széthuzás nem lehetséges. Vagy katolikus valaki, annak minden konzekvenciájával, vagy nem katolikus. Aki csak egy téglát is távolít el az egyház csodás épületéből az már nem katolikus. Véleményeltérés lehet az alkalmazkodás és taktika szem-

pontjából. Az egyes kérdések megvitatásánál vannak „irányzatok”, de ezek az irányzatok, melyek miatt oly nagy hűhót csaptak — hadd legyenek, azokra szükség van, azok különböző utak ugyanazon célhoz. Ezt a célt és minden működésünk alap gondolatát megmáshíthatatlanul e szavak fejezik ki: Credo in unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam.

Óh, mily végtelen szerencse, hogy katolikus szentegyházunk gyermekei vagyunk! Napnap után adjunk hálát Istennek e meg nem érdemelt kegyelemért. De ne csak pusztá szóval hálálkodjunk, hanem azzal háláljuk meg Istennek, hogy természetszerűleg a hitben egyek maradunk, hogy egyek legyünk reményeink és türelmeink s egyekké legyen végül ama gondolat is, hogy cselekedetünk és törekvéseinkből sohse hiányozzék a szeretet.

A mi testünk hatalmassá és legyőzhetőlenné teszen bennünket. Az egyház 19 százados multja a legfényesebb bizonyíték.

A világtörténelem leghatalmasabb birodalma a római birodalom teljes hidegvérrel követte el a borzalmasságok egész sorozatát, hogy a fiatal egyházat megfojtsa. Hiába!

Minden században és a világ összes nyelvein fölhangzott Voltaire jelszava: „Ecrasez l'infame” de ugyancsak minden században bebizonyosodtak Honak Péterhez intézett szavai: „És a pokol kapui nem vesznek erőt rajta!”

Majd minden században megjövendölték a „bölcsek” az egyház közeli bukását és csodálatos, mindenkor, midőn az egyház a legnagyobb üldözést szenvedte, mikor legmélyebben megalazottak vélték, biztos és teljes volt a győzelme Diocletiant mindenkor egy Konstantin követett. Az az egyház melynek bukását és rombadülését már oly gyakran megjósolták él, itt áll előttünk büszkén, rendíthetetlenül, csodálatos ifjú hévvel és erővel. Valamint a római pogányság utolsó föllobbanását követi, századok kénytelenek voltak elismerni, úgy a mai modern pogányság küzdelmeinek alkonyán szintén kénytelen lesz elismerni. „Győztél Galileai!”

Elszántsággal és bizalommal várhatjuk a szellemi harc kimenetelét. S ezt annál nagyobb lelki megnyugvással tehetjük, minél inkább sikerülend a világ két legnagyobb hatalmát államot és egyházat összehozni, hogy így együtt működve a szegények és elnyomottak sorsán javítsanak, a rendet és keresztényerkölcsöt megerősítsék és derék népünk szívében a hitet föntartsák.

Beszédének befejező részében örömmel állapítja meg, hogy az összes európai államok képviselve vannak, Afrikából, Amerikából és Ázsiából is jöttek küldöttségek. A pápa, a császár és a hesszeni nagyfejedelem életével végzi szavait.

(Folyt. köv.)

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hír.** Dr *Hoványi Géza* orsz. képviselő Nagyváradra hazaérkezett.

* **Péter király Budapesten.** A *Vossische Zeitung* Bécsből azt az értesítést kapta, hogy Péter király valószínűleg október első vagy második hetében meglátogatja Ferenc Józsefet. Miután Ferenc József ebben az időben valószínűleg Budapesten lesz, a szerb király ide fog jönni. A látogatás teljes programját már legközelebb megállapítják.

* **Erzsébet királyné halálának évfordulója.** Vasárnap volt tizenharmadik évfordulója annak, hogy elvetemült gonosztevő tőre Gentben kioltotta Erzsébet királyné életét. A szomorú évfordulót elsőnek a király ünnepelte meg, aki tegnap reggel Schönbrunnból a kapucinusok bécsi sirboltjába hajtattott és a királyné virágokkal diszitett koporsójánál imit mondott. A felség ezután Rudolf trónörökös koporsójá-

nál időzött. Magyarországon a hivatalos gyászszertartást ma reggel 8 órakor tartották meg a budavári Szent István-várkápolnában. A hivatalos lap az évtordulóról emlékeiket közölte.

*** Tisza Kálmán szobor.** A Tisza Kálmán szobor ügye végre tegnapelőtt ahhoz a jelentős ponthoz ért el, ahol már az elhelyezés fölött határozott a bizottság. Az e célra kiküldött megyei és városi bizottság dr. Miskolcsey Ferenc főispán elnökletével tartott ülést, a vármegyeház kistermében. Az ülésen élénk eszmecsere után megállapodtak abban, hogy a szobornak legalkalmasabb hely a Tisza Kálmán-tér felső része lesz. Ide ki is vonult a bizottság és meggyőződést szereztek felőle, hogy ez a hely lesz a legalkalmasabb. Az értekezleten a főispán beszámolt a szobor alap jelenlegi állásáról is. E szerint az alpból még mindig hiányzik 30000 korona. A bizottság e hiányt nem tekinti nagy akadállyal, mert abban a reményben van, hogy a vármegye és a város készségesen fogják a szükséges pénzt e célra megszavazni.

*** Kinevezés.** Miskolcsey Ferenc dr. főispán tegnap dr. Ács Sándor nagyváradai orvost a biharmegyei közpórházhoz segédorvossá nevezte ki.

*** A káptalani tiszttakar gyássa.** Részvétellel értesülünk a nagyváradai lat. szert. káptalani uradalmi tiszttakarának gyászáról. Mego Akos uradalmi pénztárnok, ki tíz esztendeig a bikácsi uradalom intézője volt s csak a tavaszon került a központhoz, hosszas szenvedés után, élete legszebb idejében, 44 éves korában Nagyváradon vasárnap éjjel elhunyt. Halálát özevgyén kívül nagy rokonság gyászolja. A javakorban levő férfi szervezetét hónapokkal ezelőtt veszélyes kór támadta meg, mely hamar elbánt a különben erős emberrel. Temetése ma, kedden délelőtt fél 9 órakor lesz Szigligeti-utca 8. számú háznál. A családi gyászjelentés a következő:

Őz. dicsei és eszterneki Mego Akosné szül. Pfliegler Margit úgy a maga, mint számos rokonai nevében a legmélyebb fájdalommal jelenti, hogy a legjobb férj, a szerető jó testvér, vő, sógor, nagybátya és rokon dicsei és eszterneki Mego Akos lat. szert. káptalani uradalmi pénztárnok élete 44-ik, boldog házassága 10-ik évében, f. hó 10-én éjjel 1 órakor hosszas szenvedés és a halotti szentségek ajtatos felvétele után elhunyt. A megboldogultnak drága porai f. hó 12-én d. e. 9 órakor fognak Szigligeti-u. 8. sz. házában a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és a váradolászii róm. kath. plébánia templomban megtartandó gyászszentmise után, a boldog feltámadás reményében az olaszii temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Nagyvárad, 1911. szeptember hó 10-ikén. Alás és béke porairai! Őz. Pfliegler Edéné, született Papp Róza, anyósa, őz. Vasita Jánosné született Mego Izabella, Mego Mariska férjével Vörös Jánossal és gyermekeivel, Mego Gabriella férjével Busa Adámmal, Mego Margit férjével Forster Aladárral, Mego László nejjével Szele Lujzával és gyermekeivel, Méhes Géza nejjével Pfliegler Ölgával, őz. Mego Józsefné gyermekeivel testvérek, sógorok és sógornők. Mego Alajos nejjével Flaskay Nettivel, Mego Krisztina nagybátyja és nagynénjei

*** Drágasági pótlékot a kórházi tiszttiszviselőknél.** Dr. Fráter Imre, kórházi igazgató főorvos tegnap kérvényt adott be a vármegyeház a kórházi tiszttiszviselőknél. Az igazgató arra kéri a törvényhatóságot, hogy a kórházi tiszttiszviselőknél részére 6400 koronát szavazzon meg 10 százalékos drágasági pótlék címen. A pótlékok az év folyamán elért megakárítások szolgálatának alapul.

*** A státuszrendezés a vármegyén.** Tegnap nagy örömhír terjedt el a vármegyeházán. Az örömhírré egy jól értesült információ szolgált, mely a megyei tiszttiszviselőknél státuszrendezésére vonatkozik. Az információ szerint a státuszrendezés már 1912 január 1-én életbe fog lépni, ha ugyan a politikai helyzet miatt az ügy késedelmet nem fog szenvedni. Azonban bármikor is tárgyalja a képviselőház az ügyet, a státusz januártól lesz érvényes. A státuszrendezés nem is kerül oly rengeteg anyagi áldozatba, mint azt hinni lehetett. A rendezés folytán ugyanis 1912. évre egymillió korona többlet van szükség. Ez az egymillió korona a belügyi tárca terhére már be is van állítva az 1912. évi költségvetésbe és ehhez a pénzügyminiszter beleegyezését is adta. Tulajdonképpen a tiszttiszviselőkre nem is annyira az anyagi előny kecsgetendő a státuszról, mint inkább a tiszttiszviselői függetlenség és fegyelmi bíráskodás rendezése. A jól értesült hírforrás szerint a státusz nem országosan lesz rendezve, mint azt először híresztelték, hanem vármegyénként, ami sokkal igazságosabb. A státuszrendezésen már a nyár folyamán dolgoztak a belügyi és pénzügyminiszteriumokban, úgy, hogy a dolog ma már annyira előrehaladt stádiumban van, hogy ha esetleg januárig egy szabad percre lesz a Háznak, akkor januárban már életbe is léphet a fontos reform. A státuszrendezésnek a képviselőházban semmiféle akadály nincs. Az ellenzék ugyanis kijelentette, hogy a státuszrendezés elé nem gördít akadályokat. Ha tehát a katonai javaslatok tárgyalását megszakítanák és a státust tennék elé, egy nap alatt le lehetne tárgyalni a nem nagy terjedelmű, de nagyfontosságú javaslatot.

*** Csávossy Gyula báró meghalt.** Emlékezetes még, hogy július 15-én báró Csávossy Gyulát három gyermeke, főleg elsőszülött fia, ifjabb Csávossy Gyula bíró, erőszakolt orvosi bizonyítványok alapján Angol királynő-beli lakásáról a Niedermun-féle tébolydába hurcoltatta s dr. Polónyi Dezső ügyvéd útján ideiglenes gondnokság alá helyeztette. De a báró többi gyermeke orvostanároknál bizonyítványokkal igazolta, hogy Csávossy Gyula elméjének mi baja sincsen, kiszabadították apjukat. Az ideiglenes gondnokságot is feloldotta a nagybecskereki törvényszék s az agastyán szabad lett. El is utazott reichenau villájába. Három gyermeke azonban tovább üldözött. Dr. Polónyi Dezső, a végleges gondnokság kimondását kérvényezte a nagybecskereki törvényszék előtt. Ez már hosszadalmas eljárás igényel. E hónap végén lett volna ítélethozatal a nagybecskereki törvényszéken, az elgyöngült öreg ember nem tudott megnyugodni. Heves szívgyörcsök kínozták, úgy hogy el kellett hagynia Reichenaut. Néhány nappal ezelőtt Bécsbe utazott s egy szanatóriumban vétette föl magát. Tegnap reggel már a családját kérte magához báró Csávossy, de még mielőtt mind összegyülekeztek volna köréje, hirtelen, pár pillanatnyi heves rosszullét után kiszenvedett.

*** Drágasági pótlékot kérnek.** Nagyvárad város hegybírója és a hegyőrök nem részesülnek sem drágasági pótlékban, sem pedig a 60,000 korona állams gély felosztásánál nem kaptak semmit, miért is azon kérelmekkel járultak a város törvényhatóságához, hogy részükre is szavazzanak meg drágasági pótlékot, mert fizetésükből nem képesek a legszerényebben sem megélni, a mai drágasági viszonyok mellett.

*** Képzéskiallítás a vármegyeházán.** Szemes Fülöp, Tiber Ernő és Balogh István országos nevű festőművészek szeptember második felében nagyszabású képzéskiallítást szándékoznak rendezni Nagyváradon. A három jeles művész a kiállítást a vármegyeház nagytermében fogja rendezni. A terem elnyerése iránt a festők tegnap adták be kérelmüket az alispánhoz. A kiállítás két héttig fog tartani.

*** A kolera terjed Budapesen.** Tegnap ismét több ember került koleragyanus betegként a Gellértkórházba. Sörös István 33 éves napszámos, Weinberger Izidor kereskedő 42 éves neje, született Wild Karolina, Gereben Ferenc 24 éves hajóslegény kerültek be, az utóbbiról azonban megállapították, hogy nem kolerás. A Ferdinand Max személyszállító gőzöst egész legénységével, 33 emberrel, az özszekezőt vasuti hídál megfigyelés és zár alá helyezték. — Vasárnap délelőtt a szentendrei Dunaszakaszon álló Budapest nevű kotrógőzősön Kaspicza Mihály hajóslegény megbetegedett. Fia Imre csolnokon vitte át az újpesti rakpartra a Fleischmann-féle kavicstelepre, ahol a tiszt orvos koleragyanusnak találta és a Szent Gellért kórházba vitette. A Döbrentei-téren horgonyzó D. G. T. 339. számú uszályhajóján Kovács János hajós megbetegedett, átjött a révkapitánysághoz a Ferenc József-téren itt koleragyanusnak találták. A Pálffy-téren Timár János 48 éves kubikos a Dunából vizet merített és megitta vele feleségét és négy gyermekét. Valamennyit a járványkórházban megfigyelés alá vették.

*** Ülések a vármegyén.** Az e hó folyamán tartandó vármegyei közgyűlés előkészítése iránt nagyban folynak a munkálatok. A megyeházán a mai nap kivételével minden nap lesznek ülések. Tegnap már igazoló választmány és a jegyzői magánmunkálatok meghatározására kiküldött bizottságok üléseztek. Holnap a kórházi választmány tart ülést. 14-én a harmadik, 15-én a negyedik és 16-án az első szakosztály ülésezik. Legérdekesebb lesz természetesen a 16-iki ülés, amelynek gróf Tisza István az elnöke és amelyen a politikai és más fontos közügyeket tognak tárgyalni. A szombati szakosztályon előreláthatólag gróf Tisza István is jelen lesz, annyival is inkább, mert ezen a napon kezdődnek a lóversenyek, melyeken Tisza rendszerint meg szokott jelenni.

*** Agyongázolta a tehervonatot.** Szabó József érmihályfalvai lakos részeg állapotban ment hazafelé vasárnap este hét órakor a szomszédos Dienes pusztáról. Hogy hamarabb hazaérjen, föl ment a közel levő vasuti töltésre és ott ment a sínpar között. Nagyvárad-lelől éppen akkor robogott a 7001. számú tehervonatot. Szabó nem vette észre a vonatot, sem zakatolását nem hallotta. Pár perc múlva oda ért a vonat és Szabó a mozdony kerekei közé került, melyek őt teljesen összeroncolták úgy, hogy nyomban meghalt. A vonatot rögtön megállították, de a szerencsétlen embernek már csak összeroncolt hulláját tudták összeszedni. A csendőrség értesítette az ügyészséget, mely elrendelte a nyomozást.

*** A budai postarabló büntérsai.** A budapesti rendőrség tegnap délután letartóztatta Galambos Pál postaaltiszttel, aki a Krisztina téri postahivatalban volt alkalmazásban és feleségét, született Varga Evát. A detektívek ugyanis kinyomozták, hogy Galambos és a felesége Pálincás Jánossal a postarablás megtörténte előtt és után szoros összeköttetésben voltak. Pálincás pénzelte őket, folytonosan együtt mulattak és hogy a revolver és a tör, melyet Pálincásnál a házkutatás alkalmával találtak,

Galambos tulajdona volt, ő adta azokat Pálincásnak. Galambost tartja a rendőrség a postablás értelmi szerzőjének és büntársnak; az asszony pedig mindenről tudott. Galambosék tagadják, hogy Pálincás viselt dolgairól tudtak tak volna. Mindamellet le tartóztatták őket és átkísérték az ügyészséghez, ahol majd a szembesítés megtörténik.

* **A szinügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város szinügyi bizottsága ma, kedden délután 5 órakor ülést tart a városházán. Ez alkalommal a műsort és a társulat új szervezését tárgyalják.

* **Baleset Tizza István gróf birtokán.** Könnyen végzetessé válható baleset történt tegnapelőtt Geszten gróf Tizza István birtokán. A grófnál a múlt héten többek között vendégként szerepelt gróf Malinger is, aki 14 éves fiával együtt élvezte a gróf vendégszeretét. A fiatal gróf tegnapelőtt sétalovaglást tett a birtokon, amikor a különben szelid természetű ló megijedt és lovasát ledobta. A fiatal gróf eszméletlenül terült el a földön. A geszti kastélyban nagy riadalmat keltett a baleset. A beteget dr. Szatmári Lajos orvos vette gyógykezelés alá. A sérült állapota komoly amennyiben agrárkódást szenvedett.

* **Nyugalomba vonuló jegyző.** A biharmegyei jegyzői karnak egyik legrégebb tagja Bölönyi Menyhért okányi jegyző tegnap adta be nyugdíjaztatás iránti kérelmét a vármegyéhez. A nyugalomba vonuló jegyző most töltötte be szolgálatának 40-ik évét s így teljesen rászolgált a teljes fizetésű nyugdíjra.

* **Kedélyes falusiak.** A nagyvásári napok egyik utcai hangos, sőt nagyon is hangos szennációja játszódott le vasárnap este a Kálvária-utcán. Duhaj legények, akik kiszórakozták magukat a jövő nagyvásárig, hazafelé mentek Száldobágyra. Azonban még egy literre betértek az egyik italmérésbe s mivel azt gondolták, hogy már messze vannak a várostól, revolverekből lövöldözni kezdtek. Mikor rájuk kiáltottak a sétáló, még megfenyegették őket. Persze óriási csődület támadt az utcán s már-már pánik tört ki, mikor megjelentek a lovasrendőrök és bekísérték az atyfiákat. Több ablakot belöttek s ezer szerencse, hogy komolyabb baj nem történt.

* **Baleset a tisztító intézetben.** Súlyos sérüléssel szállították be tegnap a mentők a biharmegyei közpórházba a Körös-utcai Szabó László féle tisztító intézetből Muntyán János 16 éves munkásfiút. Muntyán fejét, foglalatossága közben, saját vigyázatlansága folytán, egy gép súlyosan megsebezte. A gyorsan előhívott mentők beszállították a biharmegyei közpórházba.

* **Igérd meg, ne add meg.** György János és Bánfi Ignác váradszőlősi lakosok tegnap este egy csilagvárosi kocsmából indultak Váradszőlős felé. Mindketten meylehetősen ittasok voltak. Az uton György János szemrehányást tett Bánfinak, hogy az ígért három üveg sört nem fizette meg neki, ez-n összeveszték, a perlekedés során György földre teperte Bánfit s elvette tőle pénzét. Kellő pillanatban érkeztek oda a lovasrendőrök, kik György Jánost ártalmatlanná tették, előállították a rendőrségre, hol lezárták s ellene a bünvádi eljárást folyamatba tették.

* **Akinek vezető kell.** Tegnap délután 4 órakor a Szent László téren Gróss Alfréd tűzrézredeknek Gubovszky András nevű kocsisa, tényl-ges tüzer Ripp Márton 8 éves iskolás gyermeket elgázolta. A súlyosan sérült gyermeket a mentők beszállították a közpórházba. A rendőrség az esetet bejelentette a tüzer katonai hatóságnak. Az esetnek szemtanója volt D. J. nagyváradai kőműves mester, ki bement a rendőrség őrszobájába s Veres Károly napos rendőrnek elmondta az esetet. S kérte, hogy vezesse őt fel az illető hatósághoz, hogy ő jelentést tegyen. Veres Károly érthetően megmagyarázta, hogy hol kell jelentenie

az elgázolást, de D. J. ki eléggé ittas állapotban volt, határozottan követelte, hogy őt vezesse fel egy rendőr. Ebből szövélet keletkezett, melynek során D. J. minden indok nélkül többször arcul ütötte Veres Károly napos rendőrt s ennek társát, sőt még a rendőrség bünyői osztályának hivatalos helyiségében is tetteleg bántalmazta az őt előállító rendőröket, s csak nagy fáradozás után sikerült őt ártalmatlanná tenni. A rendőrség ellene a bünvádi eljárást folyamatba tette.

* **Pocsolyák az utcán.** A rendőrkapitányi hivatal ellenőrzi az utcák tisztántartását, a folyókák takarítását stb. Tegnap a kapitányi hivatal bejelentette, hogy Beöthy Odön-utcán a folyókák annyira ki vannak gödrösödve, hogy lehetetlen a tisztántartásuk s valóságos pocsolyák rontják a levegőt. Azonkívül locsolva nincs az utca. Kéri, hogy a tanács utasítsa a mérnöki hivatalt a folyókák kiözvezésére s ezen ázsiai állapotok megszüntetésére. — De hány utcán van hasonló állapot? Csodálkoznak, hogy a rendőrség csak Beöthy Odön-utcán látta ezeket a gyönyörűséges pocsolyákat, pedig alig van utca, amelyen más állapotok volnaok.

* **Tolvaj az élesztő-gyárban.** Schwartz Gyula ecetgyáros panaszolta a rendőrségen, hogy Gilányi-utca 34. sz. a levő élesztőgyártó hivatalos helyiségében felakasztott kabátja zsebéből 200 korona ö-szeget tartalmazó pénztárcáját ismeretlen tettes ellopta. A rendőrség a tolvajt keresi.

x **Itt a vadászat!** Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szűkségletét szerezz be szakembertől, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésekkel, mert rendszeren később bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. Sauer-féle fegyverek eredeti gyári árban árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak LADÁNYI JÓZSEF puskaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. löporáruda. Telefon 269. Nagyvárad, Rákóczi-ut.

x **Ert-sítés.** Vevő közönségünk nagyobb kényelmére szeptember 1-én Zöldfa utca 40. sz. a. Dr. Munk-házban új detail elárúsító üzletet rendeztünk be. Helybeli fióküzleteink tehát 1. Gyárépületben, Kossuth-utca 5. sz. 2. Oiasziban, Bémer-tér és Rákóczi-ut sarok (Bazár-épület.) 3. Zöldfa-utca 40. sz. alatt lesznek, ahol gyártmányaink szigorúan szabott eredeti gyári egységárainkon kerülnek eladásra Moskovits Farkas és Tsa cipő és csizmagyár r.-t. Nagyvárad. Telefon 417. sz.

x **Csillár és fémáru gyártási telep:** Nagyvárad Iroda s raktár Szt. János-u. 1. Bémer-tér 3. Telefon 556. Készítik a legizlesebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petroléumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; villamos motor, világítási és csengő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel STERN ADOLF. 33

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én helyezte át míg az építkezés tart Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

Elsőrendű káposzta, repce és őszi borsó kapható
Borgida Béla és Tsa cégnél
Nagyvárad. Telefon 974. sz.

Legszebb

Felöltők

Bluzok és

Ruhaszövetek

FLEGMAN

áruházában, BÉMER-TÉR.

Értésítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy Óváry Lajos kályhás üzletét átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk ÓVÁRY TESTVÉREK cég alatt.

Kiváló jóságú modern és izléses kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fenntartani. A legdivatosabb és legegyszerűségeket.

Cserépkályhák
állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel Óváry Testvérek kályhás iparosok

(Óváry Lajos utódai).
Csengeri-utca 27. szám.

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és bútortestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és bútorok festését, kerüi bútorok zománcozását és porcellán utánzat. Vidék megrendeléseket a legpontosabban készítek

Tisztelettel
Czapfalvi József.

358

Rimanóczy műbutorgyár.

Állandó bútorkiállítás.
I. rendű tölgy és bükkfa parketta saját gyártmány.

Saját készítményű modern cserépkályhák állandóan raktáron. Elvállalja kályhák javítását.

Raktár és iroda: Rákóczi-ut, saját ház.

TELEFON: 796.
Költségvetés díjtalan.

Siessünk Radó és Kertész

női divatruházába, Kossuth-utca 2. szám,

ki lettár miatt nagy occasiót rendez, hol a következő cikkek kerülnek olcsón eladásra.

Mosó grenadinok, batistok, selymek, pouplinok, ruhavásznak, francia delainok, ruha díszek és még sok más itt fel nem sorolt cikkek. — **Most sok pénzt megtakaríthatunk, ha menyasszonyi kelenyénket itt vesszük.**

Törlesztéses kölcsön:

Feltételek:

**Teljes árfolyam
5.65 annuitás.
LÁSZLÓ ERNŐ
bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Léway-palota,
Ezredévi emlék-tér sarok.**

SPORT.

A miskolciak győzelme.

Egymás után zajlanak le az új Sport téren a fiatal NAC első, erőpróbalgató mérkőzései. Es igazán dicsérendő az a kitartás és ambíció, amit ez a fiatal egyesület fönn tud tartani tagjaiban. Az állandó gyakorlat, már is elég szép formába hozta őket. Nyugodtabbak, van taktikájuk. Néha azonban szórakozottak a derék váradi fiúk; a biztató kiáltások, baráti lelkességek kitörései még zavarólag hat rájuk.

S ha még hozzávesszük, hogy a *miskolciak* biztos játéka, kitűnő frontjátéka gyakorlati ellentélnék is sok meglepetést hozhat, nincs is mit csodálkozni azon, hogy a NAC vereséget szenvedett. Különböző szép mérkőzés volt; sok rengek lövés repült a váradiak kapuja felé és igazán bravuros munkát végzett a váradiak rokonszenves kapusa: *Hirschfeld*. Sokszor megtapsolták ügyes védését.

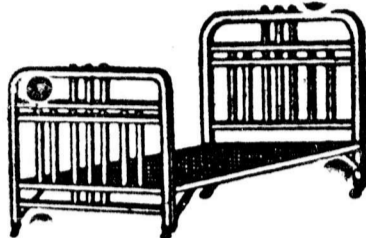
Az első félidőben tüzesen folyt a játék; *Kovács* pompás goalt lőtt a miskolciak kapujába, akik ezután óvatosabban játszottak. Ezután nem is sikerült több goalt belőni a miskolciakhoz. A küzdelem 5:1 arányban végződött a miskolciak javára. A mindvégig érdekes versenynek páratlan és figyelmes bírása volt *Fuskás* a M. L. Sz. kiküldött bírása.

MULATSÁG.

Legényegyleti kolon. A nagyváradi katolikus legényegylet Teleky-utca 13. számú helyiségében (udvari kereszt épület) táncanfolyamot rendez. A tanfolyam vezetője *Antalfy Antalné* a kiváló tánc és illemtanárnő. Jelent-

kezhetnek az iparos, kereskedő, vasuti és postai alkalmazott családok házi leányai és azon iparos és kereskedő segédek, kik a egyesületnek is tagjai, vagy az egyesületbe beiratkoznak. A kolon kezdődik szeptember 17-én és végződik november 20-án. Tanítás: vasárnap, kedd és csütörtökön este 8 tól 10 óráig. Kolondij az egész időnyre 12 korona.

Vas és rezubutor

gyári raklari

Székrenyőgy 3 matracal 20 korona
Sodronybetűt 10 korona
Rézkarmiss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható
Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

Igazságszolgáltatás.

A szeptember havi esküdték kisorsolása.

Hosszu szünet után a nagyváradi esküdtészek e hó 18-ik napján kezd meg tárgyalását. A szeptember havi ciklusra az esküdtéket tegnapelőtt délelőtt 9 órakor sorsolták ki *Bary József* elnöke alatt.

Rendes esküdték:

Andrikska József fogya-ztási előljáró, *Aradi Bálint* Harsány, *Balla Gáspár* Biharkeresztés, *Balla Lajos* Biharkeresztés, *Balogh Ferenc* Margitta, *Balogh Károly*, *dr. Báthory O-zkár*, *Benza Mihály*, *dr. Berlich József*, *Borbély Imre* Nagyszalonta, *Döme Sándor* Nagyszalonta, *Fekete László*, *dr. Fenyő Sándor*, *Fodor István*, *Ince Lajos*, *Keszthelyi Zoltán*, *Kun Gyula* Kismarja, *Ladányi Károly* Bihar-üspöki, *Leipnik Mihály*, *Kovács Sándor* Erőmihályfalva, *dr. Löbke László*, *Macekka József* Nagyszalonta, *Nosz Gusztáv*, *dr. Ormay Lajos* Nagyszalonta, *Palóczy Károly*, *Schusiek Adolf*, *Szörves József* Tenke, *Szathmáry K. Andor*, *G. Sütös Bálint* Komádi, *Tabéry Armin*.

Helyettes esküdték:

Barabás Béla, *Baráthy Gyula*, *Czeplédy Jeremiás*, *Csegő János*, *Friedmann Mór*, *Gödény Sándor*, *Rölich Lajos*, *Szabó Lajos*, *Tikos András*, *Vajnovszky Károly*.

TÁVIRATOK.

Elhalasztották az interparlamentaris konferenciát.

Budapest, szeptember 11.

(Saját tudósítónktól.) Az interparlamentaris konferencia magyar csoportja ma táviratot kapott, melyben tudatják, hogy az októberre tervezett konferencia egyelőre elmarad. A konferenciát jövő márciusban ugyancsak Rómában fogják megtartani.

Edison Budapesten.

Budapest, szept. 11.

(Saját tud.) Edison ma délután 1 óra 40 perckor érkezett Budapestre, ahol az ujságírók nagy tábora fogadta. Edison két fia és titkára kíséretében szállt ki a vonatból. Első szava, amit az ujságírókhoz intézett ez volt:

— Nagyon fáradt vagyok. Majd egy ujságíró felé fordulva, kalapjára mutatott és azt kérdezte:

— Tudja, hogy hívják ezt a kalapot Amerikában? Kossuth kalapnak. Kossuth Lajosról nevezték el.

Edison a magyar viszonyokat sokkal jobban ismeri, mint nagyon sok európai. Ezután a Hungáriában szállt meg Edison, aki egy napot fog a magyar fővárosban tölteni, mert jegye csak rövid időre érvényes.

Zalaegerszeg az obstrukció mellett.

Zalaegerszeg, szept. 11.

(Saját tudósítónktól.) A zalaegerszegi törvényhatósági bizottság a ma tartott szeptember havi ülésén foglalkozott az obstrukcióval is. A törvényhatóság az obstrukció mellett foglalt állást és elhatározta, hogy üdvözölni fogja az ellenzékét.

A német szociáldemokraták kongresszusa.

Budapest, szept. 11.

Jénából jeientik: A németországi szociáldemokrata birodalmi pártgyűlést tegnap nyitották meg. A németeken kívül képviselőket küldött Anglia, Franciaország, Magyarország, Ausztria, Svájc, Belgium és a balkáni államok. A pártelnökség nevében *Bebel* nyitotta meg a pártgyűlést. A tegyverkezés ellen beszélt, majd a határ megnyitását követelte az állatbehozatalra. E szavakkal fejezte be beszédét: »Kétségkívül nehéz időknél meggyünk elébe. Fel a harcra, fel a győzelemre!«

NYILTTÉR.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészkivitelben szájpaddás nélkül is készít **kitűnő** hirtelű

Fogműtermében

Öz. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sással szemben

KÖZGAZDASÁG.

Gabona fizlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapesten

A gabona tőzsdén tegnap lanyha volt az irányzat. Készáru forgalom negyven-zer mázsa 5 fillérrel olcsóbb árak mellett, különösen rozs hanyatlott lgyegeszen.

Határidők szárlata:

Aprilisi buza (1912)	— — —	12.17
Októberi buza	— — —	12.00
Októberi rozs	— — —	10.19
Októberi zab	— — —	9.42
Májusi tengeri (1912)	— — —	8.43

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	839.—
Osztrák hitelrészvény	— —	648.—
Jelzálogbank	— —	483.—
Leszámitoló és pénzváltó	— —	571.—
Salgótarjáni közszén	— —	679.—
Osztrák államvasut részvény	— —	737.—
Közuti vasut	— —	800.—
Rimamurányi vasmű	— —	686.—
Városi vasut	— —	408.—
Beocsini cement	— —	—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	8 10
V.-Velece >	8 00	10 00	2 20	5 00	8 20
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	8 44
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	8 49

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	9 29
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	9 34
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	9 47
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	9 57

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	8 31
V.-Velece >	8 10	10 10	2 30	5 10	8 41
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	8 56
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	9 03

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 30	3 00	5 40	9 10
Rontó >	8 47	10 46	3 07	5 47	9 17
V.-Velece >	9 00	10 59	3 20	6 00	9 00
Nagyvárad érk.	9 10	11 09	3 30	6 10	9 40

* Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

Részvénykicserélési felhívás!

Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi bank és Központi Takarékpénztár r. t. felhívja azon tisztelt részvényeseit, kiknek birtokában Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvények vannak, hogy ezen részvényeket, szelvényekkel együtt, kicserélés végett az Egyesült intézet Teleki-utcai fiókjánál (Teleki-u. 3.) folyó évi szeptember hó 1-től szeptember 20-ig beszállítani sziveskedjenek.

Minden 3 darab Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvény helyett 4 darab Egyesült intézeti részvény fog kiadatni.

A beszállítandó részvényekhez jegyzék csatolva azon nevek felsorolásával, melyekre az új részvényeket kiállítani óhajtják.

A Központi Takarékpénztár forgalomban lévő régi részvényeinek kicserélése, valamint az Egyesült intézet felemelt új részvénytökejéből jegyzett új kibocsátású részvények kiadása a fent hirdetett Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvények kicserélése után, későbbi időpontban fog megtörténni, miről a tisztelt részvényeseket újabb hirdetmény útján értesíteni fogjuk.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár részv.-társ.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint a megyei főtisztelendő papság szállítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153.

A tisztelt hölgyközönségnek!

tudomására adom, hogy a budapesti, bécsi és külföldi tanulmányutról a legmodernebb újdonságot megszereztem a tisztelt hölgyközönség részére, amely bármikor megtekinthető.

A legújabb

Direktovárfűzők

csipő s hasfűző, trikó-fűzők, meltartók és mindenféle különlegességi fűzők nálam kaphatók készen és mérték után elkészítem. Raktári fűzőkben nagy választék és olcsóbban beszerezhető nálam, mint bárhol. Becses pártfogását kérve

Izsák Lidia

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1.

A Szigligeti-színház művésznőnek egyedüli fűzőszállítója. Fűzők tisztítását és javítását jutányos áron elvállalom.

A Biharmegyei Gazdák Aru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-báz.

Befizetett alaptőke: 1,000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra.

161

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyás 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok.

Évlámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön szobákra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1.5 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítiését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

ITAZ AMERICAI HŐ HULLÁM.
LEGJOBBAN VÉDEKEZHETÜNK
TARSOLY ÉS
RISZTÓ
FÜRDŐ
KÁDJAIBAN.

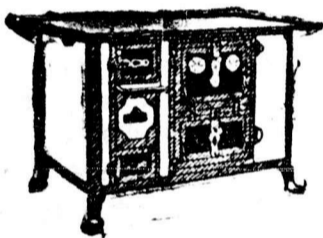

Sz: 2 3 4
Kor: 36- 40- 48.-

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez
NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegárak állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

TÁTRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és mulakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közelműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó
műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkaért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

2—3 középiskolát végzett fiu
nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

Dajkovits E.

fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a legdiszesebb elrendezésben,

villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévy-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kézfimomító	88 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 » francia szájriv	25 »	1 tégely Margit krém	40 »	1 Gillette utánzatu borotva kés	1 » 50 »
1 » száj szagtalanító	50 »	1 » Diana krém	65 »	1 valódi serte hajkefe	70 »
1 tubus dr Heyder fogorém	50 »	1 drb Dianna szappan	65 »	1 dublé bajuszkefe	80 »
8 » Thymol	20 »	1 dob Lickner puder	88 »	1 valódi serte ruhakefe	45 »
1 » Stomatol	20 »	1 » amerikai porcellán puder	1 » 20 »	1 körömkefe	65 »
1 » tégely Odontin fogpaséta	55 »	1 üveg amerikai petrol	50 »	1 surolókefe óriási	20 »
1 drb Odontin betét	85 »	1 » Emke hajszesz hajhullás ellen	1 » — »	1 surolókefe kisebb	10 »
1 üveg Picavan	98 »	1 fekete champos	12 »	12 drb Royal angol cipő krém	96 »
1 üveg Bay Rum	85 »	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 »	1 drb cipőerém-kefe kenőközzel	70 »
1 » Jera violette hullarólin	80 »	8 drb francia ibolya szappan	50 »	1 » cipőfényesítő flanel	80 »
1 » francia brillanin	15, 22, 36 »	1 » Kielhauser ibolya glycerin szappan	28 »	1 » Jurigatem Zománc	20 »
1 » folyékony brillanin	50 »	1 » Speick szappan	28 »	1 mtr vörös gumieső	60 »
1 » valódi dió olaj	15 »	1 » Windsor szappan	88 »	1 » Egyegyed Ko Buzor watta	85 »
1 » » » kivonat	75 »	1 tubus kaloderma	28 »		
1 drb bajuszkefe	15, 20 85 »	1 » Beloderma kézfimomító	20 »		
		1 üvegtégely tejárém	20 »		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját szobának ellátása, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

Nincs vásárlás kényszer! Illatszerek kimerve a legmodernebb Odeurökben!